

Ujedinjeni opstajemo: Radnička briga za okoliš i pokret za klimu

An interview with Lorenzo Marsili, Stefania Barca

June 8, 2020

Postavljanje onih koji se zalažu za zaštitu okoliša nasuprot predstavnicima radnika decenijama je stara taktika što služi interesima onih koji ne brinu ni za jedno ni za drugo. Ona previđa kako žrtve rizika po okoliš obično pripadaju istim radničkim zajednicama koje predstavljaju sindikati, i zamagljuje dugu povijest borbi za okoliš i radničkih borbi koje su ključne pobjede izvojevale idući ruku pod ruku. U drugom od dvaju intervjua Lorenzo Marsili pita istraživačicu Stefaniju Barca na koji način pokret za klimu i sindikati mogu najbolje djelovati kao saveznici.

Lorenzo Marsili: Trebalo bi biti očevidno da se socijalnim i ekološkim nejednakostima treba baviti jedinstveno. Zbog čega to često nije tako?

Stefania Barca: Dugo je vremena bilo tako, ali ne uvijek i ne u cijelosti. Današnji globalni pokret za klimu sve jasnije pokazuje da je ta borba borba za globalnu pravdu. U svijetu u kojem se jednako vrednuje ljude i mjesta, industrijske rizike se ne može prebacivati na radnike i radničke zajednice, na rasno određene i urođeničke narode, ili na ekosisteme.

Radničko pitanje leži u srži ekološkog protuslovlja i izbjegavati da se bavimo njime može samo omesti najbolja nastojanja pokreta za okoliš. Kako svjedočimo epohalnoj promjeni ekološke svijesti, ovu činjenicu sve više priznaju na objema stranama. Do prije nekoliko godina prevladavao je odgovor koji govori o ozelenjavanju privrede rješenjima na osnovi tržišta i tehnoloških rješenja. 25 godina neuspješnih sastanaka COP i zabrinjavajući znanstveni izvještaji jasno pokazuju da je taj model promašio, a isto važi i za dilemu o poslovima nasuprot okolišu. Tržišta i tehnologije ne rješavaju ekološku krizu, nego iznevjeruju i radnike i okoliš. Nakon decenija neoliberalne propagande koja je sve – i lijevu i desnicu – uvjerila da “nema alternative”, ljudi konačno uviđaju da su ono što nam je potrebno upravo alternative.

Možemo li učiti iz prošlih borbi koje su ujedinile radničke zahtjeve i zahtjeve okoliša?

Govoreći globalno, stroži propisi o industrijskim rizicima koje je međunarodni sindikalni pokret uspio nametnuti tokom posljednjeg stoljeća predstavljaju krupna dostignuća. Zlatno doba radničke brige za okoliš bile su 1960e i 1970e godine. U Zakonu o radu donesenom 1970. talijanski sindikati su nametnuli izravnu radničku kontrolu faktora rizika u radionici, uključujući fizikalne, kemijske i radioaktivne opasnosti. Sindikati su se zatim borili za to da se pravo na zdravlje proširi na cijelo talijansko stanovništvo. Godine 1978. osnovana je nacionalna zdravstvena služba, koja je bila odgovorna i za praćenje industrijskih rizika. U istom razdoblju, najjači sindikat u SAD, Oil, Chemical and Atomic Workers International Union, lobirao je u Kongresu da usvoji neke od prvih i najvažnijih zakona protiv zagađenja u SAD: Zakon o čistom zraku 1963., Zakon o čistoj vodi 1972. i osnivanje Agencije za zaštitu okoliša 1970. Ta nova javna agencija zadužena je za provedbu prava svih američkih građana na siguran i zdrav okoliš. Međutim, profesionalna prava i prava okoliša često su ostajala “prava na papiru”. Uslijed otpora kako vlada tako i korporacija, primjena propisa je slaba i iziskuje stalnu mobilizaciju dijela sindikata. Nažalost, sindikati

se nisu držali svojih obećanja brige za okoliš pa je takva mobilizacija slabila tokom posljednja dva-tri decenija. Došao je trenutak za kritičku autorefleksiju i temeljito preispitivanje njihovih prioriteta.

Promatrati klimatsku krizu u klasnim odrednicama znači promijeniti okvir klasnog sukoba u smislu kapitala nasuprot životu.

Kako bismo trebali djelovati da osiguramo veću uključenost radnika i njihovih predstavnika u ekološkoj preobrazbi?

O tom pitanju raspravljaju mnogi sindikati i međunarodne konfederacije. Početkom 2000ih izložena je “pravedna tranzicija”, strategija sindikalnog pokreta za klimatsku krizu. Ta je ideja lijepa u svojoj jednostavnosti: trošak post-ugljične tranzicije ne smiju platiti radnici. To je također u skladu s načelima ekološke pravde kojih se drži pokret za klimu, tako da se na terenu na mnogim mjestima već zbiva konvergencija. Međutim, ne svugdje. Nitko nije čuo za pravednu tranziciju u Tarantu, ili čak u većini Italije. U odnosu na tvornicu ILVA u Tarantu, sindikati na lokalnoj i nacionalnoj razini uglavnom su prihvatili kompromis rada nasuprot okolišu.[1] Rezultati su zapanjujući broj nesreća, profesionalne bolesti i katastrofa javnog zdravlja u zajednici, a sve su to dokumentirale najviše zdravstvene vlasti tog okruga. Nažalost, radnička briga o okolišu iznevjerila je i Taranto i mnoge druge radničke zajednice. I ne samo to; iznevjerila je i opći javni interes u korist razvoja po modelu koji žrtvuje zdravlje okoliša i javno zdravlje radi industrijske proizvodnje i rasta BDPa.

Dakako, šira politička ekonomija je važna. Vladajuće elite Italije nisu baš spremne regulirati industriju, pa čak ni donijeti plan za industriju. Ali nikad nećemo napredovati ako sindikati ne priznaju svoje kulturno suučesništvo. Prihvatili su toksični narativ koji industrijsku proizvodnju smatra jedinim, najvažnijim pokretačem društvene dobrobiti. Samo ako se nova generacija sindikalnih predstavnika osjeti ohrabrenom i potaknutom da prihvati taj epohalni izazov – ekološku pravdu – i pretvori ga u svoju borbu, borbu koja je potpuno povezana s dobrobiti radnika i radničke klase, mogu vidjeti mogućnost zbiljske promjene.

Trpimo efekte biopolitike koja je proizvela ideju homo economicusa i kolektivno suučesništvo u rastu putem hiper-potrošnje. Kako možemo slomiti taj mehanizam?

Krucijalno je smjestiti prava radnika u središte zalaganja za okoliš. Kad se ne bi moglo sistematski kršiti prava radnika – od sigurnosti do nadnica za život – ne bi postojala jeftina roba. U globaliziranoj ekonomiji to može djelovati samo ako se primijeni u globalnim razmjerima. Međutim, transnacionalne korporacije i Svjetska trgovinska organizacija nisu svemoćne, a istinski internacionalizam i solidarnost radnika mogu mnogo postići, kao što pokazuje povijest uspješnih strategija i kampanja. Prije neoliberalnog protuudara rad je bio moćan globalni ekonomski akter, a ovo je povijesni trenutak u kojem on može ponovo zadobiti tu ulogu. Svijet nije podijeljen na radnike i zaštitnike okoliša, kako se to nekoć zdravorazumski smatralo. No današnji globalni pokret za klimu kazuje nam da svijet nije podijeljen ni između kapitala i rada u starom smislu. Najamni radnici samo su dio svjetskog proletarijata, a unutar njega najamni je rad samo malen dio. Promatrati klimatsku krizu u klasnim odrednicama znači promijeniti okvir klasnog sukoba u smislu kapitala nasuprot životu. Radnički pokreti mogu biti na pravoj strani povijesti, kako tvrdi funkcionarka Međunarodne konfederacije sindikata Anabella Rosenberg, ali samo ako se oslobode kapitalističkog realizma – shvaćanja da ne postoji alternativa – i započnu djelovati u skladu s globalnom ekološkim klasnom sviješću.

[1] Tvorica ILVA najveća je europska čeličana. U njoj, ili kao dio njenog opskrbnog lanca, radi 20.000 ljudi. Smještena je blizu centra Taranta, a njene toksične emisije uzrokuju visoke stope karcinoma i respiratornih oboljenja na tom području. Godine 2019. indijski gigant proizvodnje čelika ArcelorMittal, sa sjedištem u Luxembourgu, objavio je da se povlači zbog visokih troškova sanacije nužnih za poboljšanje ekoloških standarda. Talijanska država razmatra iskup.

Ovaj je intervju dio našeg posljednjeg izdanja, "[A World Alive: Green Politics in Europe and beyond](#)".

Prijevod autor Srđan Dvornik.

Lorenzo Marsili is an activist philosopher and writer and co-founder of the transnational NGO European Alternatives. He is an active public speaker and media commentator internationally and was the founding editor of the independent journal Naked Punch Review. He currently serves on the Board of the global NGO CIVICUS. His books include *Citizens of Nowhere* (Zed Books, 2018) and *Planetary Politics* (Polity Press, forthcoming 2020).

Stefania Barca is a senior researcher at the Centre for Social Studies of the University of Coimbra, where she also teaches political ecology. Her main research interest is the work-environment nexus.

Published June 8, 2020

Interview in Croatian

Translation available in English, Italian

Published in the *Green European Journal*

Downloaded from <https://www.greeneuropeanjournal.eu/ujedinjeni-opstajemo-radnicka-briga-za-okolis-i-pokret-za-klimu/>

The Green European Journal offers analysis on current affairs, political ecology and the struggle for an alternative Europe.

In print and online, the journal works to create an inclusive, multilingual and independent media space.

Sign up to the newsletter to receive our monthly Editor's Picks.